Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Liesbeth de Groot	**Datum**	8 juli 2025
E-mail	liesbeth.de.groot@utrecht.nl	**Kenmerk**	30650042
Type brief	Aanbiedingsbrief	**Onderwerp**	Nadere toelichting Beleidsnota Warmte en voortgang warmtetransitie
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Energie en Klimaat

Geachte leden van de raad,

Utrecht wil een duurzame stad zijn. Daarom stappen we buurt voor buurt over naar schone energie om onze huizen en gebouwen te verwarmen. Alle inwoners, ondernemers én de gemeente Utrecht moeten zich hierop voorbereiden. Zodat elk huis, bedrijf én elke buurt klaar is voor de energie van morgen. In deze brief leest u hoe we vanuit beleid, strategie en uitvoering in de warmtetransitie werken aan het integrale energiesysteem van de toekomst voor de hele stad.

Op 17 april bent u geïnformeerd over de ter inzagelegging van de ontwerp-Beleidsnota Warmte en het Milieueffectrapport Beleidsnota Warmte en Warmteprogramma. In de Raadsbrief van 17 april hebben we u ook geïnformeerd over de urgentie om regie te nemen in de warmtetransitie, zijn de belangrijkste kader toegelicht en hebben we de verschillen tussen de Beleidsnota Warmte en de TVW deel I en II toegelicht. Separaat ontvangt u de Beleidsnota Warmte, de reactienota naar aanleiding van ingediende zienswijzen en het bijbehorende raadsvoorstel. In het eerste deel van deze brief gaan we in op i) de nieuwe en herijkte kaders voor de warmtetransitie die zijn opgenomen in de Beleidsnota Warmte en ii) de zienswijzen die zijn binnengekomen. In het tweede deel van de brief beschrijven we hoe we met concrete projecten al werken aan de warmtetransitie en welke voortgang is geboekt sinds we u hier op 28 oktober 2024 over informeerden.

Beleidsnota Warmte

Urgentie voor het nemen van regie in de warmtetransitie
Een groot deel van het energieverbruik in Nederland wordt ingezet voor de productie van warmte. Deze energie komt nu nog grotendeels van fossiele energiebronnen. In de bronnenstrategie die onderdeel is van deze beleidsnota warmte, zien we dat de hoeveelheid warmte die we in Utrecht uit duurzame bronnen kunnen halen nu nog beperkt is en een grote uitdaging vormt voor het CO_2 neutraal maken van de warmtevoorziening.

We staan daarom voor een grote opgave om deze energievraag te verduurzamen op een betaalbare manier. Het ontwikkelen van energiebronnen zal daarbij vragen om lastige keuzes in de schaarse ruimte in de boven en ondergrond. Hiervoor zijn kaders nodig. Door nu deze kaders vast te stellen, kunnen we aan de slag met de voorbereiding op het energiesysteem van 2050 en alvast kleinere stappen zetten in die richting. Ook scheppen we duidelijkheid naar bewoners en stakeholders in de stad zodat zij rekening kunnen houden met het einddoel voor de warmteoplossing in de buurt. Als we nog langer wachten met inzetten op collectieve warmte dan:

- Wordt het probleem van netcongestie steeds groter door autonome ontwikkelingen en doordat bewoners zelf aan de slag gaan (groei van de stad, elektrisch vervoer, eigen accu's, zonnepanelen en individuele warmtepompen).
- Wordt de realisatie van warmtenetten nog verder vertraagd, Bewoners die dat kunnen en willen gaan dan zelf aan de slag met individuele oplossingen waardoor de haalbaarheid van warmtenetten afneemt.
- Wordt de energiezekerheid en betaalbaarheid voor de achterblijvers steeds nijpender omdat de opties die overblijven onbetaalbaar worden, zoals op gas blijven en benodigde extra kosten voor individuele oplossingen.

De warmtenetten die we in Utrecht willen ontwikkelen of uitbreiden zijn voor een deel van de energievraag uiteindelijk afhankelijk van elektriciteit. Collectieve warmtenetten kunnen helpen om deze elektriciteitsvraag beter te spreiden, waardoor piekmomenten worden verminderd en het elektriciteitsnet minder zwaar wordt belast dan bij inzet van individuele warmtepompen. De individuele warmtepompen zorgen ervoor dat het bestaande netcongestie probleem wordt vergroot.

Beleidskaders
In de beleidsnota warmte ligt ter besluitvorming aan u voor hoe we willen gaan bouwen aan een CO_2-vrije warmtevoorziening: in welke buurten we aan de slag gaan om te leren hoe we tot een collectieve warmteoplossingen kunnen komen, welke voorkeursoplossingen we per buurt selecteren en welke doelstellingen en kaders we hiervoor willen stellen. Onderdeel van de beleidsnota is een bronnenstrategie, die een belangrijke rol speelt in het stellen van de kaders voor het verduurzamen van onze warmtebronnen. De belangrijkste kaders in de nota zijn:

- Voor nieuwe collectieve warmteoplossingen gaat de gemeente aan de slag in buurten waar op dit moment buurtinitiatieven aan de slag zijn;
- We zoeken actief de samenwerking met buurtinitiatieven voor het realiseren van collectieve warmtesystemen binnen de kaders en uitgangspunten van deze beleidsnota.
- Een collectief warmtesysteem is op basis van de huidige inzichten voor het merendeel van de buurten in Utrecht het voorkeursalternatief;
- De gemeente spant zich in om de inzet van duurzame warmtebronnen te vergroten, bij te dragen aan een efficiënte inzet en eerlijke verdeling;
- De gemeente kiest voor publiek eigendom in de warmtetransitie
- De gemeente zet haar aanwijsbevoegdheid in op het moment dat er een haalbaar en betaalbaar aanbod voor het merendeel van de bewoners is.
- We nemen stevig de regie en zetten de kleine stappen nu al. Voor de grote stappen, die we willen nemen in de transitie, hebben we ook de instrumenten van het rijk nodig. Die randvoorwaarden zorgen ervoor dat het eindbeeld van 2050 haalbaar wordt.

Reacties op de ontwerp Beleidsnota Warmte
De ontwerp Beleidsnota Warmte heeft van 17 april 2025 tot en met 29 mei 2025 ter inzage gelegen. Op de Beleidsnota Warmte zijn 16 zienswijzen binnengekomen door de Gemeente Stichtse Vecht,

Provincie Utrecht, Eneco, Vitens, Energie-U, Wijkplatform NoordWest, RWU, Natuur en Milieufederatie Utrecht en Bewonersinitiatieven, en zes inwoners. De zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassingen van de kaders in de -Beleidsnota Warmte of het voorkeursalternatief voor de warmtevoorziening per buurt. Wel hebben deze geleid tot een aantal aanvullingen en nuanceringen in de tekst van de beleidsnota.

Verder heeft de Commissie MER een advies uitgebracht naar aanleiding van het opgestelde planMER. De CieMER was positief over het opgestelde planMER en de wijze waarop de informatie uit het planMER is meegenomen in de afweging om te komen tot een voorkeursalternatief per buurt. De CieMER heeft wel verzocht op aantal punten het planMER te verduidelijken en aan te vullen, die zijn opgenomen in het aangepaste planMER. De adviezen leiden echter niet tot een wijziging in de milieubeoordeling van alternatieven en daarmee in de keuze van de voorkeursalternatieven per buurt.

Tot slot is recent duidelijk geworden dat de ondergrond in Utrecht ongeschikt is voor toepassing van geothermie en dat we de potentie buiten de gemeentegrenzen nog verder moet worden onderzocht waardoor de bronnenstrategie moest worden aangepast. Op basis van deze nieuwe kennis is de focus de eerste vijf jaar nadrukkelijker komen te liggen op ontwikkeling van aquathermie als belangrijke basislastbron voor collectieve warmtenetten, zowel in het stadswarmtenet, buurtwarmtenetten en in de nieuwbouw (in combinatie met energieopslag in de bodem).

Samenhang tussen de beleidsnota Warmte en publiek eigendom van (buurt)warmtenetten
Op 30 september 2024 bent u geïnformeerd over drie mogelijke eigendomsvarianten voor een publiek warmtebedrijf en op 3 juni 2025 heeft het college besloten om, mits wordt voldaan aan een aantal randvoorwaarden, deelname in publiek afval- en energiebedrijf HVC voor te bereiden. En u is hiervoor een raadsvoorstel voorgelegd. Indien aan de randvoorwaarden wordt voldaan en de raad positief besluit, zou met HVC komt een slagvaardig warmtebedrijf beschikbaar komen in Utrecht en daarmee een belangrijke partner voor het uitvoeren van de warmtetransitie. HVC heeft aangegeven zich te committeren aan de voorgestelde beleidskaders in de beleidsnota warmte.

In de beleidsnota warmte zijn kaders voorgesteld voor publiek eigendom. Daarin staat bijvoorbeeld dat de gemeente wil deelnemen in een publiek warmtebedrijf en dat we eigendom van warmtenetten door bewoners in een warmtegemeenschap mogelijk willen maken. Hieronder leest u hoe we met project E2CUTIES in drie buurten nu eerst inzetten op eigendom door bewoners via een warmtegemeenschap. Mede eigenaarschap door de gemeente in een warmtegemeenschap óf door HVC als beoogd publiek warmtebedrijf zal ook binnen dit project onderzocht worden. HVC stelt zich daarnaast op als kennis- en uitvoeringspartner voor warmtegemeenschappen. Op deze manier worden de verschillende mogelijkheden voor samenwerking in de driehoek onderzocht.

Na vaststelling van de beleidsnota Warmte willen we met zowel het publiek warmtebedrijf als warmtegemeenschappen toewerken naar afspraken waarmee we vastleggen dat partijen opereren binnen de kaders van de Beleidsnota Warmte en de bronnenstrategie. Zo sturen we op een duurzaam energiesysteem voor de toekomst voor de hele stad. Met bewonersinitiatieven onderzoeken we momenteel hoe dit vorm moet krijgen, daarover later in deze brief meer. In het geval van HVC willen we de afspraken laten landen in een overeenkomst en een plan van aanpak zodat de afspraken duidelijk zijn voorafgaand aan het besluit tot deelname.

Buurtaanpak aardgasvrij
Voor het realiseren van collectieve warmtesystemen is een (publiek) warmtebedrijf en/of professionele warmtegemeenschappen nodig. Totdat deze beschikbaar zijn, blijven we op verschillende niveaus met projecten in de stad aan de slag, deels generiek en deels wijkgericht. In het resterende deel van

deze brief geven we een stad van zaken over de projecten die zijn ingezet vanuit de herijkte buurtaanpak aardgasvrij waar we u op 28 oktober 2024 over informeerden.

Buurtwarmtenetten
In de brief van oktober schreven we dat er twee buurten zijn waar we de mogelijkheden van een buurtwarmtenet onderzoeken. Inmiddels verkennen we in drie buurten de mogelijkheden voor bewonersinitiatieven om hier in rol in te nemen. De betreffende bewonersinitiatieven zijn Warm Lunetten in Lunetten, Griftstroom in Noord Oost Utrecht en Oog voor Warmte in Oog in Al. Wat we leren in deze buurten nemen we mee in het warmteprogramma en de uitrol van de warmtetransitie naar volgende buurten.

Oog in Al
Een eerste studie door Ekwadraat laat zien dat een collectief warmtenet op basis van aquathermie voor Oog in Al een interessante optie is als gekeken wordt naar maatschappelijke kosten en andere indicatoren zoals duurzaamheid en betrouwbaarheid. Een tweede studie van Greenvis maakte inzichtelijk dat het Amsterdam Rijn Kanaal voor Oog in Al meer geschikt lijkt dan het Merwedekanaal vanwege het debiet/ de kracht die nodig is om de hele buurt (ongeveer 1500 woningen) van warmte te voorzien. Uit berekeningen van Greenvis volgt dat een warmtenet voor Oog en Al én Halve Maan financieel aantrekkelijker is dan een warmtenet voor alleen Oog in Al, daarom zijn bewoners van Halve Maan nu ook betrokken, door middel van een bewonersavond en een brief.

Gemeente en Oog voor Warmte trekken in de ontwikkelfase verder samen op, waarbij de volgende stap is om te komen tot een samenwerkingsmodel waarmee we zeggenschap, governance en financiering het beste kunnen invullen. Hiervoor gebruiken we het project E2CUTIES dat we hieronder verder beschrijven.

Noordoost
In de buurten Wittevrouwen, Zeeheldenbuurt/Hengeveldstraat en Huizingalaan/Karel Doormanlaan in de wijk Noordoost voert op dit moment het adviesbureau De WarmteTransitieMakers een technisch-financieel onderzoek uit naar de meest geschikte warmteoplossingen. Bij dit onderzoek is een meedenkgroep van acht bewoners betrokken en nemen ook vertegenwoordigers van de wijkcoöperatie Griftstroom deel. De resultaten van dit onderzoek gebruiken we als startpunt om breder in de gehele wijk Noordoost te bekijken hoe één of meerdere geschikte warmtekavels gevormd kunnen worden. We onderzoeken tevens of uit Griftstroom een warmtegemeenschap kan ontstaan, en hoe de samenwerking tussen de gemeente en die warmtegemeenschap vorm moet krijgen.

Lunetten
Bewonersinitiatief Warm Lunetten heeft met een subsidie van Provincie Utrecht een opdracht laten uitvoeren door De WarmteTransitieMakers. Een belangrijke uitkomst is dat de kosten van de individuele oplossingen en de collectieve warmtenetten met een midden temperatuur dicht bij elkaar liggen. Binnen de collectieve oplossingen liggen de varianten met (zeer) lage temperatuur en midden temperatuur ook dicht bij elkaar. Er gaat voor deze varianten verder onderzocht worden of deze in de praktijk ook echt goed kunnen werken in de huizen en straten van Lunetten.

Ondersteuning buurtinitiatieven
De bewonersinitiatieven in bovengenoemde buurten willen graag de mogelijkheden onderzoeken om na invoering van de Wcw door te groeien naar een warmtegemeenschap. Warmtegemeenschappen kunnen onder de nieuwe wetgeving worden aangewezen als warmtebedrijf voor een warmtekavel, mits getoetst door de ACM. Om als volwaardige warmtegemeenschap te kunnen functioneren moeten initiatieven verder professionaliseren. Ontwikkeling, exploitatie en eigenaarschap van een buurtwarmtenet brengt namelijk (wettelijke) verantwoordelijkheden met zich mee. Daar is tijd, geld en

kennis voor nodig. De gemeente ondersteunt de initiatieven bij het opgroeien, onder andere door deel te nemen in het Europese project E2CUTIES (E2C). E2C is een Noordwest Europees consortium met energie coöperaties en kennisinstellingen rond 4 steden. Doel van E2C is om lokale energiegemeenschappen te helpen bij het gebruik van hernieuwbare energie, het stimuleren van lokaal eigenaarschap en het zorgen voor een eerlijke toegang tot betaalbare energie.

Buurtgericht handelingsperspectief voor energiebesparing
In de buurten Rivierenwijk/Dichterswijk, Wilhelminapark/Oudwijk, Sterrenwijk en Kanaleneiland-Zuid waren al onderzoeken naar alternatieven voor aardgas gestart. Deze zijn inmiddels afgerond. De resultaten zijn gebruikt bij de actualisatie van de Beleidsnota Warmte en worden gebruikt bij de handelingsperspectieven voor bewoners. In een buurtbrede peiling is de behoefte aan extra ondersteuning bij isoleren en besparen uitgevraagd. Daarmee wordt gericht contact opgenomen met bewoners om hen te ondersteunen bij het aardgasvrij ready te maken van hun woning.

Om isoleren en besparen te intensiveren is de aanpak energieke buurten opgestart. Hierover bent u op 13 mei geïnformeerd. De aanpak energieke buurten heeft als doel om het aanbod van de gemeente zo goed mogelijk te laten landen in de buurt. Hierbij wordt gekeken naar logische plekken om deze aanpak in te zetten, op basis van bijvoorbeeld natuurlijke momenten of besparingspotentieel. Deze aanpak loopt nu in Ondiep en omgeving, in deze buurt experimenteren we op een laagdrempelige manier het aanbod van de gemeente onder de aandacht brengen door diep in de haarvaten van de buurt te komen. In Overvecht-Zuid wordt een project van Woonin aangepakt om ook particuliere huiseigenaren in de buurt (gespikkeld bezit) te helpen met verduurzamen.

Binnenstad
Voor de binnenstad is de voorkeursoplossing in de beleidsnota warmte een collectieve oplossing. Om de omvang en complexiteit hanteerbaar te maken hebben we ervoor gekozen om niet met de gehele binnenstad tegelijk aan de slag te gaan, maar te beginnen in het Museumkwartier. Hier is het bewonersinitiatief Museumkwartier Duurzaam! ontstaan waarvan een werkgroep zich specifiek bezig met collectieve duurzame warmte. Er zijn kleine gebiedjes in het Museumkwartier die nog niet aardgasvrij zijn en waarvoor een warmtealternatief nodig is. Omdat er al veel warmtenet ligt in de binnenstad doen we meer onderzoek naar wat mogelijk is, bijvoorbeeld kleine collectieve oplossingen die met ‘derdentoegang’ warmte krijgen van het bestaande warmtenet. In dat onderzoek komt ook naar voren welke ruimte we moeten reserveren in de ondergrond en hoe in de panden in het museumkwartier isolatie en aardgasvrijoplossingen kunnen worden ingepast.

Wervengebied
De uitbreiding van het warmtenet in het wervengebied is een uitdaging. We streven ernaar om de aanleg van warmtenet zo snel mogelijk mee te nemen in de werkzaamheden, waarbij het onwenselijk is om het herstel van de monumentale kelders uit te stellen. We zijn daarbij echter afhankelijk van voortgang in de gesprekken met Eneco en de komst van wetsvoorstel Wet collectieve warmte (Wcw) door het parlement.
Voor het wervengebied hebben we hiervoor nog geen pasklare oplossingen. We doen daarom onderzoek om te kijken naar alternatieve technieken om een warmtenet aan te leggen, nadat herstel aan werfkelders heeft plaatsgevonden.

Overvecht-Noord
Naar aanleiding van de motie die is aangenomen in de raadsvergadering van 25 april 2024 waarin uw raad het college opdraagt om alle warmteoplossingen in Overvecht-Noord in beeld te brengen, is een technische analyse uitgevoerd. U wordt in een aparte brief geïnformeerd over de uitkomsten hiervan en de vervolgstappen in het project Overvecht-Noord aardgasvrij.

Educatief energieprogramma
Naar aanleiding van de motie ‘jongeren doen mee’ zijn we binnen de energietransitie de samenwerking aangegaan met Technotrend door het aanbieden van een educatief energieprogramma. In het schooljaar 2024-2025 biedt de gemeente Utrecht in samenwerking met Stichting Technotrend (STT) gratis het ‘lespakket Wijk van de Toekomst en hoe houden we deze warm?’ aan. Deze lessen worden gegeven aan de bovenbouwklassen van basisscholen in Utrecht. Docenten betrekken de kinderen bij de energietransitie waardoor de leerlingen leren hoe dit hun wijk verandert. Op dit moment zijn er 9 lessenreeksen afgerond op basisscholen in de volgende wijken: Oog in Al, Kanaleneiland-Zuid en Wilhelminapark/Oudwijk. In juni volgen er nog lessen in Dichterswijk/Rivierenwijk. Op 19 juni zijn de werkstukjes van de kinderen tentoongesteld op de bewonersbijeenkomst in Oog in Al.

Verduurzaming bedrijventerreinen
In maart 2024 is het programma verduurzaming bedrijventerreinen vastgesteld. In 2024 hebben we gewerkt aan het opbouwen en versterken van netwerken op verschillende bedrijventerreinen. Daarnaast zijn ook projecten opgestart om de verduurzaming op de bedrijventerreinen te stimuleren. We zien dat het aanslaat en dat steeds meer bedrijventerreinen meedoen.
Zo onderzoeken we op Lage Weide de kansrijkheid van nieuwe ehubs en hoe de bestaande ehub uitgebreid kan worden. In de Green Deal Lage Weide zijn we aangehaakt bij projecten op het gebied van energie besparen. Op de Wetering Haarrijn loopt een onderzoek naar een ehub en ook een project op het gebied van energie besparen. Op Nieuw Overvecht werken we vanuit de SPUK versnelling verduurzaming bedrijventerreinen samen met een aanjager en het Ondernemersloket Nieuw Overvecht. Lage Weide en Nieuw Overvecht zijn ook geselecteerd voor het programma Werklandschappen van de toekomst. Naast energie wordt hier ook gekeken naar de thema’s groen, circulariteit en klimaatadaptatie. Uit dit programma is capaciteit en onderzoeksgeld beschikbaar om bijvoorbeeld op het thema energie te kijken naar een effectieve inzet van energiescans. Ook op Werkspoorkwartier en Rijnsweerd zijn we aangehaakt op initiatieven om te verduurzamen en energie te besparen. Waar 2024 vooral in het teken stond van opbouw en versterken van netwerken, is het doel voor 2025 om ook concrete resultaten te behalen op verduurzaming en energiebesparing.

Ontwikkelingen wetgeving
Recent heeft de Tweede Kamer ingestemd met de Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw). Naar verwachting besluit de Eerste Kamer dit najaar over dit wetsvoorstel. De wet kan dan mogelijk op 1 januari of 1 juli 2026 in werking treden. Met dit wetsvoorstel krijgen gemeenten de bevoegdheid om warmtekavels aan te wijzen voor een collectief warmtesysteem en wordt een publiek meerderheidsaandeel in warmtebedrijven georganiseerd. Aanvullend landelijk beleid om de overstap voor onze inwoners en bedrijven betaalbaar te maken is aangekondigd door het Rijk. We blijven deze ontwikkelingen aandachtig volgen, samen met de VNG en andere gemeenten, om te zorgen dat de juiste randvoorwaarden worden gecreëerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,